

Pásztorlány kecskével II.

Olaj, vászon, 110 x 80 cm
Jelezve balra lent: BA

Kezdő ár: 850 000 Ft / 2 698 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 000 000 Ft
Estimated value: 6 349 – 9 524 EUR

ÉLETMŰ-KATALÓGUS SZÁM: 1940/9.

PROVENIENCIA:

• korábban a művész lányának tulajdonában

Véleményem szerint a két világháború közötti magyar festészet legnagyobb művészi teljesítménye, a Bernáth-Egry-Szőnyi triászhoz köthető. Az újromantikus, expresszív és újklasszicista irányok párhuzamos alkalmazásával, olykor egybeolvasztásával, olyan tipikusan közép-európai, mégis sajátosan hazai festészetet hoztak létre, melynek ugyan megvannak a szoros külföldi párhuzamai, de unikálisan magyar jellemzői is tagadhatatlanok. Az alapvetően humanista szemlélet és a zsáner műfajának felelevenítése olyan újdonsággal szolgált, mely nemcsak a kortársak tetszését, de rendszeres vásárlásban megnyilvánuló támogatását is elnyerte. A most bemutatott, *Pásztorlány kecskével* című Bernáth-mű, gyönyörű példája a magyar újromantikus festészet legjavának.

Bernáth Aurél: Nő gyerekekkel, 1938 magántulajdon

Bernáth életútját kecskék szegélyezik. S mint minden tréfának, úgy ennek is komoly valószínűsége van. A művész gyerekkorát meghatározó kecskés élményéről hosszan és nem kevésbé érdekfeszítően mesél többrészes önéletrajzának első kötetében. A Gedeon nevezetű kecskékkal kapcsolatos történetek kerek tíz oldalt foglalnak el a könyvben, és kitűnő adalékkul szolgálhatnak Bernáth és apja ellentmondásos viszonyának megértéséhez. A koromfekete bakkecske az apa, Bernáth Béla elmaradhatatlan társa volt éveken át. A férfi jobban szerette az állatot, mint a saját gyermekeit. Ügyvéd letétele, a bírósági tárgyalásokra is magával vitte, miközben védőbeszédet tartotta, a kecske fenyegetően magasodott a lábánál. Bernáth később egész sorozatnyi akvarellt festett Gedeonról, miközben 1953 és 1956 között megírta *Így élünk Pannóniában* című visszaemlékezését. Érdekességként íme egy részlet a kötetből: „Egy istene volt Gedeonnak: apám. Neki pedig fő büszkesége: Gedeon. Mi, gyerekek, - akkor már hatan voltunk – éppen csak hogy piszenhettünk mellette. Figyelem, szeretet, ezentúl mind Gedeonra összpontosult. ... A sárga szem, a hatalmas, lengő fekete szakáll és szörzet alvilági jellegget adott neki. ... - Az ördög cimborája ez – mondta rá Ádám plébános egy alkalommal. – Pokolfajzat, dögvész – mondta rá a falu.” Az utolsó, kecskével kapcsolatos szórakoztató történet a kötetben az, amikor Bernáth elmeséli, hogy apja Gedeont rendszeresen és minden szabályt felrúgva, kutyajeggyel utaztatta a vonaton. Mindez kitűnő bepillantást enged a 19-20. század fordulójára Magyarországnak viszonyaiba, az úri középosztály, a Mikszáth és Móricz által megörökített dzsentrik világának sajátos mindennapjaiba.

Talán az „ördögi” Gedeon kontrasztjaként alkotta meg Bernáth annak világos színű, kedves, barátságos, szinte „angyal” ellentétét, mely 1937-től több akvarell és két olajkép főszereplője lett. Ezekon a kompozíciókon a kecske hol magában, hol pedig fiatal lány társaságában jelenik meg, mint kezes háziállat. A most aukcióra kerülő festmény a sorozat legutolsó, kiérlelt darabja. Érdekes keretes szerkezetet mutat az olajképek és az azonos témájú akvarellek viszonya. Míg a megszokott, évszázados hagyomány szerint az első ceruzavázlatokat színvariációk szokták követni, hogy végül olajban vagy falképben teljedjen a mű, addig Bernáth először nagyméretű olajot festett 1937-ben, ezt követte egy évvel később néhány akvarell – mindegyiken hasonló beállításban szerepel a lány és kecske meghitt kettőse – majd 1940-ben, a sorozatot ismét egy olajfestmény zárta. Erre a furcsaságra magyarázatot sem az életmű katalógusában, sem a művész levelezésében vagy visszaemlékezéseiben nem találtam.

A *Pásztorlány kecskével* második variációjának történetéről annyit lehet tudni, hogy azt Bernáthék szabója kapta, feltehetően a mű születését közvetlenül követően, tehát még 1940-ben, úgynevezett cserefizetésként. Szolgáltatásért műalkotással fizetni bevett szokás volt ekkor. Fehér Zoltán szabónál 600 pengőnyi ruhaneműt egyenlítették ki ezzel a képpel. Az életmű katalógus bejegyzése szerint a festményt Bernáthék később, talán az 1950-es évek közepe táján visszavásárolták. A mű ekkortól ismét a művész tulajdonában, majd hagyatékában volt, egészen mostanáig.

Rum Attila

